

MITÄ TEKIJÖITÄ PITÄISI HUOMIOIDA ERITYISTALOUSALU- EEN VALINNASSA?

Valtiotieteiden tohtori, alue- ja väestön-
kehityksen asiantuntija Timo Aro

13.12.2024

A hand is pointing at the year 2024 on a digital display. The year 2024 is highlighted in a bright blue, glowing font, while the years 2023, 2025, and 2026 are shown in a dimmer, lighter blue font. The background is a dark blue, textured surface.

2026
2025
2024
2023
2022

Hyvä muistaa alueellisista eroista ja aluekehityksestä

- **Alueelliset erot ovat suhteellisen pysyviä** ja muodostuneet elinkeino- ja toimialarakenteen sekä alueellisen työnjaon seurauksena vuosikymmenien kehityksen seurauksena.
- **Aluekehitys on luonteeltaan keskittävää ja lukkiutuvaa**, jossa kehitys liikkeelle lähtiessään joko vahvistaa tai heikentää itse itseään sekä luo polkuriippuvuutta. **Aiempi kehitys luo myönteisiä tai kielteisiä kehä- ja kerrannaisvaikutuksia.**
- **Polkuriippuvuus voi taittua** toimintaympäristön muuttumisen tai alueellisten toimijoiden ja verkostojen vaikutuksesta
- **Alueiden kilpailukykyä ja positiota voidaan verrata ja arvioida lukemattomilla tavoilla eikä ole yhtä ainoaa ja oikeaa mittaustapaa.** Lopputulos riippuu aina valituista teemoista ja muuttujista, valituista painotuksista, käytetystä ajanjaksosta jne.

Alueen kilpailukyky yksinkertaistettuna

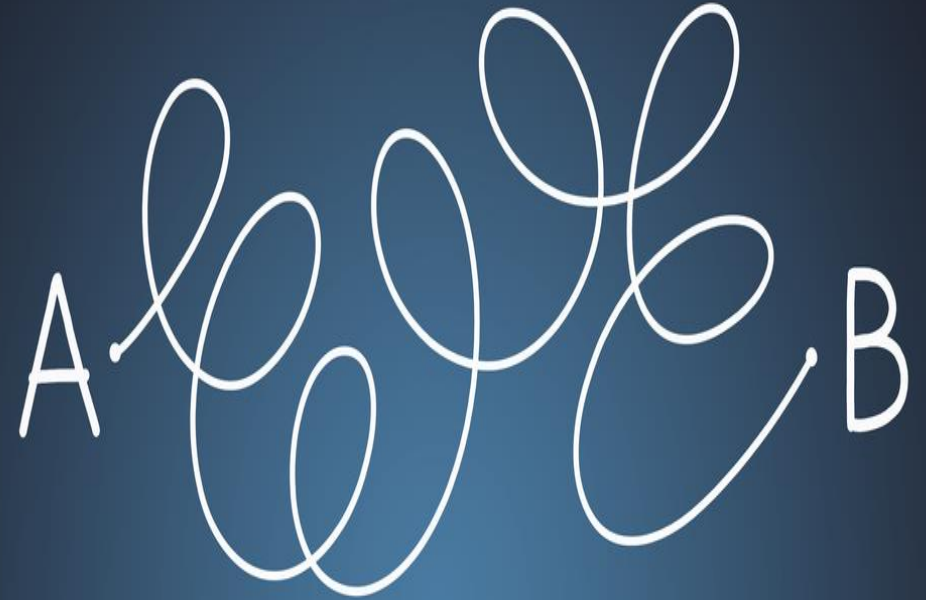
Kilpailukyvyllä tarkoitetaan alueen kykyä ja kyvykkyyttä suhteessa muihin alueisiin tai aikaisempaan kehitykseen:

- Luoda uusia työpaikkoja ja säilyttää työpaikkoja
- Luoda uusia yrityksiä ja vahvistaa olemassa olevia yrityksiä
- Houkutella investointeja asukkaita, yrityksiä, investointeja ja pääomaa alueelle
- Vahvistaa ja kasvattaa alueen taloudellista perustaa
- Vahvistaa alueen koulutusperustaa ja osaamispääomaa sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa
- Edistää alueen asukkaiden hyvinvointia ja parantaa elämänlaatua.

Mitä näkökulmia korostaisiin erityistalousalueen valinnassa?

- i. Alueiden kovaan kilpailukykyyn / elinvoimaan liittyviä aluetaloudellisia ja sosioekonomisia muuttujia, joilla pääsee **pureutumaan alueiden välisiin määrällisiin** kehittyneisyyseroihin poikkileikkaustilanteessa
- ii. Alueiden kovassa kilpailukyvyssä / elinvoimassa toteutuneeseen muutosdynamiikkaan, joilla pääsee **pureutumaan alueiden kehityksessä tapahtuviin suhteellisiin** muutoksiin keskipitkällä aikavälillä
- iii. Erilaisten summa- tai yhdistämäindeksien hyödyntäminen, joiden avulla on **tilastollisesti mahdollista tunnistaa ja luokitella samankaltaiset alueryppäät**
- iv. **Kontribuutionäkökulmaa** eli mitä lisäarvoa valinta voisi tuottaa alueelle suhteessa jo nykyisin käytettävissä oleviin alue-, yritys-, investointi-, EU-rakennerahastutukiin yms. tukiin

**Esimerkkinä maakunnittainen
mallinnus 14 alueelliseen
kehittyneisyyteen liittyvän muuttujan
perusteella**

Maakuntien kova kilpailukyky avainmuuttujilla

MAAKUNTA	Tavaravienti €/as. 2023	BKT €/as 2022	Käytettävissä oleva nettotulo €/as 2022	Väestömuutos % 2019-2023	Yksityisen sektorin työpaikkamuutos 2018-2022	Yrityskannan muutos% 2019/Q2-2024/Q2	Työllisyysaste (%) 20-64-v. 2022	Työttömyysaste (%) 2024/M10	Yritystiheys 2024/Q2 1000 as. kohden	Taloudellinen huoltosuhde 2022	Koulutustasoindeksi yli 20-vuotiaat 2023	Korkea-asteen tutkinnon suor. %-osuus 2023	TK-menot €/as 2023	THL:n sairastavuusindeksi 2019	SUMMAPISTEET
UUSIMAA	12819	60376	29210	5,3	4,7	23,0	76,3	10,8	91,9	109,8	439,1	40	2395	82,7	1
POHJANMAA	23147	46375	23227	0,8	1,5	13,7	79,4	6,5	81,4	123,7	383,2	32,1	1857	87,5	2
PIRKANMAA	13564	44134	24168	4,2	4,8	20,5	75	10,9	80,2	124,9	412,4	34,5	1925	97,4	3
VARSINAIS-SUOMI	17598	44630	24546	2,6	0,4	16,2	75	10,1	87,2	127,7	390,9	32,8	1114	95,3	4
AHVENANMAA	6025	48913	27212	2,4	-4,6	14,4	82,5	4,6	116,1	110,3	361,4	29,7	285	54,8	5
LAPPI	24735	46619	22101	-1,3	3,5	18,2	74	9,2	85,0	142,2	365,6	28,5	394	114,1	6
KANTA-HÄME	10687	38842	23478	-1,1	-0,6	11,0	76,3	9,5	74,8	136,8	361,7	29,4	438	95,7	7
POHJOIS-POHJANMAA	5273	41667	21953	1,5	4,3	21,2	73,1	11,2	67,4	141,5	399,1	31,3	2275	120,8	8
KESKI-SUOMI	11856	40650	23022	0,0	-1,0	17,0	71,3	12,1	73,5	145,9	391,7	31,6	1171	109,4	9
KESKI-POHJANMAA	35461	40369	21466	-1,0	-0,1	11,8	77,8	7,9	76,1	141,2	354,8	27	560	110,1	10
POHJOIS-SAVO	7647	42214	23124	-0,9	2,1	14,2	73	10,5	67,4	144,2	376	29,8	854	129,6	11
SATAKUNTA	26816	42469	24124	-3,2	-3,1	10,0	74,6	10,2	80,3	146,1	345	27,1	373	101,2	12
ETELÄ-POHJANMAA	4430	38417	22414	-2,0	0,7	9,1	77,4	7,4	88,4	140,2	348,1	26,9	292	113,4	13
ETELÄ-KARJALA	21956	43646	23179	-2,8	-2,3	8,8	70,5	12,8	65,5	157,1	359,7	28,7	1321	99,7	14
PÄIJÄT-HÄME	10730	37708	22798	-1,4	-0,6	13,6	72,5	12,9	74,2	151,7	351,4	28,1	474	109,9	15
KAINUU	10276	42126	22922	-4,0	0,0	12,8	72,5	9,7	63,6	158,9	346,7	26,2	413	111,5	16
KYMENLAAKSO	19507	44127	23221	-4,9	-1,7	9,3	71,7	12,4	63,1	155,9	344,7	27,2	257	108	17
POHJOIS-KARJALA	6118	37993	22552	-2,0	-2,1	12,4	68,8	13,1	67,0	163	364,3	27,8	774	120,6	18
ETELÄ-SAVO	3972	37848	22618	-4,9	-4,6	10,2	73,1	10,9	79,3	161,6	345,8	27,2	337	112,4	19

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden aluetilinpito; väestörakenne; aloittaneet ja lopettaneet yritykset; työssäkäynti; työnvälitystilasto; väestön koulutus rakenne; tutkimus- ja kehittämistoiminta: Tulli, tavaroiden ulkomaankauppa: THL, Sotkanet-

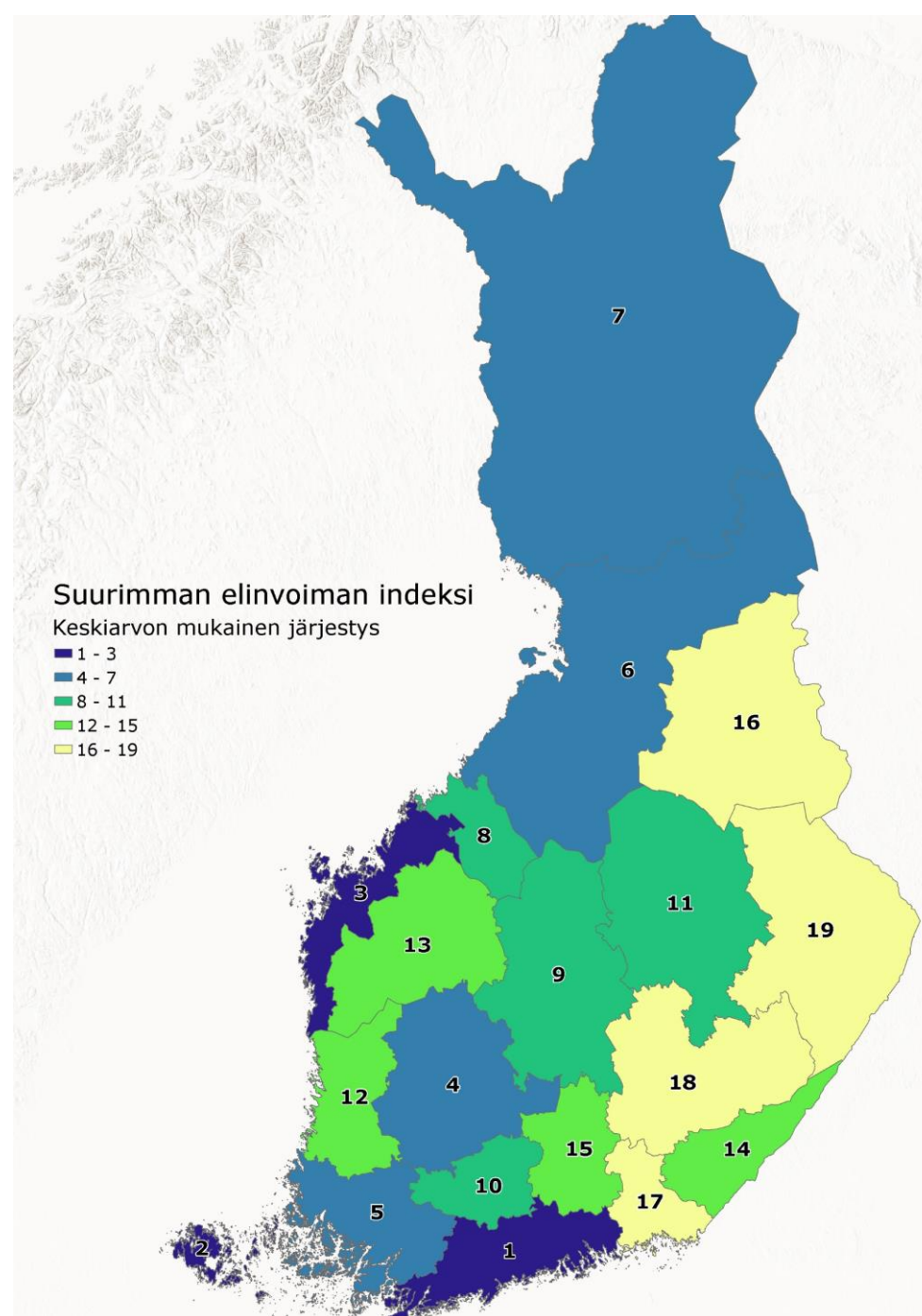
Maakuntien suhteellinen muutosdynamiiikka 2015-2023

MAAKUNTA	Tavaraviennin muutos% 2018-2023	BKT:n muutos% 2015-2022	Käytettävissä olevien nettotulojen muutos 2015-2022	Väestönmuutos 2015-2023	Yksityisen sektorin työpaikkamuutos 2015-2022	Yrityskannan muutos 2015-2024/Q2	Työllisyyssasteen muutos % 2015-2023	Työttömyysasteen muutos% 2015-2023	Taloudellinen huoltosuhte muutos% 2015-2022	Koulutustasoindeksin muutos% 2015-2023	Korkea-asteen tutkinto muutos % 2015-2023	TK-menot muutos% 2015-2023	SUMMAPISTEET
PIRKANMAA	55,1	27,5	20,2	6,1	16,2	32,8	10,3	-28,7	-15,0	12,0	13,2	34,6	1
LAPPI	0,6	34,5	13,5	-2,6	17,2	30,1	17,2	-41,0	-13,9	12,8	15,5	21,1	2
VARSINAIS-SUOMI	35,6	29,7	19,9	3,5	10,7	27,4	11,8	-24,3	-11,1	11,3	12,9	12,1	3
KAINUU	64,2	60,6	20,6	-6,9	2,7	18,3	24,1	-40,7	-10,7	11,3	12,8	40,1	4
POHJOIS-SAVO	25,9	34,6	20,6	-2,0	9,1	22,2	11,1	-19,0	-10,0	12,0	14,8	44,8	5
KESKI-SUOMI	10,8	28,1	20,9	-0,1	7,0	29,3	13,0	-19,9	-10,4	11,3	12,6	52,4	6
POHJOIS-POHJANMAA	-4,9	35,6	16,8	2,0	16,6	34,8	13,4	-21,7	-13,0	10,7	12,0	44,9	7
POHJOIS-KARJALA	-4,0	30,7	21,5	-3,6	4,9	18,8	12,4	-13,8	-7,9	11,9	15,5	58,6	8
ETELÄ-POHJANMAA	33,5	27,7	19,7	-3,5	11,1	13,4	8,9	-27,1	-8,5	12,0	12,9	28,7	9
POHJANMAA	17,2	19,2	16,7	0,4	8,5	21,9	11,2	-19,8	-6,1	11,5	12,0	45,0	10
AHVENANMAA	95,7	3,2	9,3	5,4	-4,7	25,0	-1,5	4,5	10,0	24,8	35,9	141,7	11
UUSIMAA	20,5	18,3	23,3	8,6	13,5	39,9	4,8	-1,8	-6,0	9,3	9,8	44,1	12
KESKI-POHJANMAA	28,8	14,8	17,1	-1,9	6,8	18,2	5,3	-12,6	-6,0	12,1	12,8	106,0	13
ETELÄ-KARJALA	10,4	19,3	18,0	-4,6	-0,9	13,2	16,1	-12,3	-4,8	12,4	14,1	43,5	14
SATAKUNTA	33,7	17,4	20,7	-5,0	1,6	15,9	11,1	-26,7	-8,8	10,6	11,3	-14,5	15
KYMENLAAKSO	-23,0	26,4	16,9	-7,6	0,5	13,1	14,5	-21,3	-10,3	10,8	12,2	30,4	16
PÄIJÄT-HÄME	12,7	22,6	15,8	-1,9	5,1	20,8	5,8	-19,5	-5,6	10,9	12,2	29,5	17
ETELÄ-SAVO	31,6	28,6	15,8	-8,3	-1,1	14,4	6,0	-20,0	-6,9	11,2	12,7	10,3	18
KANTA-HÄME	29,8	23,3	16,0	-3,0	-0,5	18,7	15,9	-12,3	-6,2	10,1	10,4	4,6	19

Maakuntien kova kilpailukyky yhdistelmäindeksillä

Viereinen kartta perustuu 14 muuttujan yhdistelmäindeksiin, jossa on yhdistetty useita muuttujia yhdeksi indeksimuuttujaksi. Muuttu-jaa voidaan käyttää erityisesti useiden muuttujien yhdistelmissä päätöksenteon helpottamiseksi..

- Muuttujissa on painotettu bruttokansantuotetta, työllisyysastetta ja yksityisen sektorin työpaikkamuutosta. Käänteisinä muuttujina ovat työttömyysaste, taloudellinen huoltosuhde ja sairastuvuus eli mitä isompi arvo, sitä voimakkaammin korreloi kokonaisindeksiin heikentäen maakunnan järjestyslukua.
- Yhdistelmäindeksin tulosten perusteella **maakunnat on jaettu viiteen luokkaan, klusteriin.**
 - Yhdistelmäindeksin perusteella ensimmäiseen luokkaan kuuluvat Uusimaa, Ahvenanmaa ja Pohjanmaa sekä toiseen luokkaan Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi
 - Yhdistelmäindeksin perusteella heikoimpaan luokkaan kuuluvat Kainuu, Kymenlaakso, Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala
 - (Summapisteillä heikoimpaan luokkaan kuuluivat Kainuu, Kymenlaakso, Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo sekä muutosdynamikalla Kymenlaakso, Päijät-Häme, Etelä-Savo ja Kanta-Häme)

Erytistalousalueen valinnassa painottaisin analyysin avainmuuttujien sekä yleisen alue- ja väestönkehityksen

osalta kahta vaihtoehtoa maakuntatasolla

1

Etelä-Savoa maakuntana (> Savonlinnan seutua seutuna > Savonlinnan kaupunkia yksittäisenä kuntana)

Perustelut: maakunnan kova kilpailukyky heikoin, muutosdynamiikka toiseksi alhaisin, yhdistelmäindeksi toiseksi alhaisin, väestö- ja työpaikkamuutos negatiivisin, BKT toiseksi alhaisin, ikääntynein väestö, alhainen koulutustaso jne.

2

Kymenlaaksoa maakuntana (> Kouvolan kaupunkia seutuna/kuntana)

Perustelut: maakunnan kova kilpailukyky 3:nneksi heikoin, muutosdynamiikka 4:nneksi heikoin, yhdistelmäindeksi 3:nneksi heikoin, väestönmuutos heikoin Etelä-Savon kanssa, heikko yritysdynamiikka, alhainen koulutustaso, ei yliopistoa tai yliopistokeskusta, ei merkittäviä EU-alueetukia, vihreän siirtymän merkitys suuri jne.